

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІТИННОЇ БІОЛОГІЇ ТА ГЕНЕТИЧНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ІКБГІ НАН України

чл.-кор. НАН України

М.В. Бучук

2016 р.

Положення
про організацію освітнього процесу та підготовку здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії та доктора наук
в Інституті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України

СХВАЛЕНО

вченою радою ІКБГІ НАН України
протокол № 4 від 28 квітня 2016 р.

Київ
2016

1. Загальні положення

1.1. Положення про організацію освітнього процесу та підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук в Інституті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (далі – Положення) визначає організацію освітнього процесу підготовки здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) та науковому рівнях вищої освіти з метою здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії та доктора наук, відповідно (далі - здобувачі).

Організація освітнього процесу відбувається відповідно до Законів України «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», постановою КМУ від 23.03.2016 №261 «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», нормативних актів Міністерства освіти і науки України, а також на підставі нормативних документів ІКБГІ НАН України: Статут ІКБГІ НАН України; Правила прийому до аспірантури ІКБГІ НАН України; Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії в ІКБГІ НАН України за спеціальністю 091 – Біологія, тощо.

1.2. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії здійснюється:

- в аспірантурі ІКБГІ НАН України заочною або заочною формою навчання;
- поза аспірантурою (для осіб, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи в ІКБГІ НАН України).

Підготовка здобувачів ступеня доктора наук здійснюється:

- в докторантурі;
- шляхом самостійної підготовки їх наукових досягнень до захисту.

1.3. Підготовка осіб в аспірантурі та докторантурі здійснюється:

- за рахунок коштів державного бюджету (за державним замовленням);
- за рахунок коштів юридичних чи фізичних осіб (на умовах контракту, зокрема за кошти грантів, які отримав ІКБГІ НАН України на проведення наукових досліджень, за якими передбачається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії або доктора наук).

1.4. Проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти ІКБГІ НАН України здійснюється на основі отриманої відповідної ліцензії.

На науковому рівні вищої освіти підготовка докторів наук ІКБГІ НАН України здійснюється без отримання ліцензії.

У разі підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою, узгодженою між вищим навчальним закладом і ІКБГІ НАН України, виконання навчального плану здійснюється вищим навчальним закладом, а забезпечення проведення наукових досліджень згідно з індивідуальним планом наукової роботи здійснюється ІКБГІ НАН України або вищим навчальним закладом разом з ІКБГІ НАН України. У такому разі під час ліцензування освітньої діяльності ІКБГІ НАН України на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої

освіти за відповідною спеціальністю та під час акредитації відповідної освітньо-наукової програми враховуються показники спільного наукового потенціалу вищого навчального закладу і ІКБГІ НАН України (зокрема, показники кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення).

1.5. Науково-методичне забезпечення та організацію діяльності аспірантури і докторантури ІКБГІ НАН України здійснює його вчена рада. Для координації діяльності структурних підрозділів, які здійснюють підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук, може створюватися відділ аспірантури і докторантури.

Для врегулювання відносин між аспірантом або докторантом та ІКБГІ НАН України укладається відповідний договір.

1.6. Вступ до аспірантури та докторантури здійснюється на конкурсній основі відповідно до цього Порядку, Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів, затверджених МОН, та правил прийому до аспірантури ІКБГІ НАН України.

Правила прийому до аспірантури та докторантури ІКБГІ НАН України, затверджує вчена рада ІКБГІ НАН України та в установлені строки оприлюднює їх на своєму офіційному веб-сайті.

1.7. Правила прийому до аспірантури ІКБГІ НАН України діють протягом відповідного навчального року і визначають, зокрема:

- порядок, перелік і строки подання документів для вступу до аспірантури та докторантури ІКБГІ НАН України;
- зміст, форму і строки вступних випробувань для конкурсного відбору вступників до аспірантури та докторантури за кожною спеціальністю або відповідною галуззю знань.

1.8. Нормативний строк підготовки доктора філософії в аспірантурі становить чотири роки, а підготовки доктора наук у докторантурі - два роки.

1.9. Підготовка в аспірантурі чи докторантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми ІКБГІ НАН України за спеціальністю 091 Біологія та проведення власного наукового дослідження. Невід'ємною складовою освітньо-наукової програми аспірантури та наукової програми докторантури є підготовка та публікація наукових статей.

1.10. Аспіранти і докторанти проводять наукові дослідження згідно з індивідуальним планом наукової роботи, в якому визначаються зміст, строки виконання та обсяг наукових робіт, а також запланований строк захисту дисертації протягом строку підготовки в аспірантурі та докторантурі.

Індивідуальний план наукової роботи погоджується здобувачем з його науковим керівником (консультантом) та затверджується вченою радою ІКБГІ НАН України протягом двох місяців з дня зарахування здобувача.

Індивідуальний план наукової роботи є обов'язковим до виконання здобувачем відповідного ступеня і використовується для оцінювання успішності запланованої наукової роботи.

Порушення строків виконання індивідуального плану наукової роботи без поважних причин, передбачених законодавством, може бути підставою для

ухвалення вченою радою ІКБГІ НАН України рішення про відрахування аспіранта або докторанта.

Особа, яка раніше навчалася в аспірантурі чи докторантурі за державним замовленням і не захистилася або була відрахована з неї достроково, має право на повторний вступ до аспірантури чи докторантури за державним замовленням лише за умови відшкодування коштів, витрачених на її підготовку, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

1.11. Підготовка в аспірантурі та докторантурі завершується захистом наукових досягнень аспіранта або докторанта у спеціалізованій вченій раді. Здобувачі мають право на вибір спеціалізованої вченої ради.

1.12. Аспірант або докторант, який захистився до закінчення строку підготовки в аспірантурі або докторантурі, має право за власним вибором:

- отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої у бюджеті ІКБГІ НАН України на відповідний календарний рік, та за власною заявою бути відрахованим з аспірантури або докторантури;
- отримати за власною заявою оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі або докторантурі.

Якщо аспірант захистив дисертацію на другому чи третьому році підготовки в аспірантурі та був обраний за конкурсом на відповідну посаду наукового працівника в ІКБГІ НАН України, то загальна сума залишку стипендії нараховується йому як щомісячна надбавка до заробітної плати.

2. Права та обов'язки аспірантів і докторантів

2.1. Аспіранти і докторанти користуються правами здобувачів вищої освіти, визначеними Законом України "Про вищу освіту". З метою належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також мають право на:

- вільний доступ до всіх видів відкритої наукової інформації, наявної у вищих навчальних закладах (наукових установах), бібліотеках і державних архівах України;
- отримання методичного і змістовного наукового консультування щодо власного дослідження від наукового керівника (консультанта), для аспірантів - на чіткий розподіл обов'язків між науковими керівниками у разі призначення вченою радою ІКБГІ НАН України двох керівників;
- безпечні та нешкідливі умови для проведення наукових досліджень, забезпечення належно обладнаним місцем для наукової роботи;
- академічну мобільність, що реалізується відповідно до Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 р. № 579 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 66, ст. 2183);
- академічну відпустку, зокрема за станом здоров'я, у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, відповідно до законодавства.

2.2. Аспіранти і докторанти зобов'язані виконувати всі обов'язки здобувачів вищої освіти, визначені Законом України "Про вищу освіту". З метою забезпечення належного проведення наукових досліджень аспіранти і докторанти також зобов'язані:

- дотримуватися морально-етичних норм і стандартів поведінки дослідників у відповідній галузі (професії), встановлених ІКБГІ НАН України;
- виконувати індивідуальний план наукової роботи та систематично звітувати про хід його виконання на засіданнях наукових відділів та вченої ради ІКБГІ НАН України;
- захистити в установлений строк свої наукові досягнення у вигляді дисертації (для аспірантів) та у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або за сукупністю опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях статей (для докторантів) у спеціалізованій вченій раді.

2.3. Покладення ІКБГІ НАН України на аспіранта чи докторанта обов'язків, не пов'язаних з виконанням відповідної освітньо-наукової (наукової) програми та підготовкою дисертації (монографії, статей), забороняється.

2.4. Аспіранти і докторанти мають право брати участь у конкурсах на отримання грантової підтримки наукових досліджень та стипендій, заснованих на честь видатних діячів науки, освіти, культури, громадських діячів, а також заснованих Президентом України, Кабінетом Міністрів України, державними чи недержавними органами, підприємствами, установами чи організаціями.

3. Порядок та умови вступу до аспірантури

3.1. Основною формою підготовки здобувачів ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти у ІКБГІ НАН України є аспірантура. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії за державним замовленням здійснюється виключно в аспірантурі за очною формою навчання.

3.2. Кількість аспірантів, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, та вартість такої підготовки визначаються вченою радою ІКБГІ НАН України з урахуванням ліцензійного обсягу, зазначеного в ліцензії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, та можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва та задоволення освітніх потреб аспірантів за відповідною спеціальністю.

3.3. До аспірантури на конкурсній основі приймаються особи, які здобули вищу освіту ступеня магістра. До вступних випробувань допускаються особи, які вчасно подали всі необхідні для вступу документи згідно з правилами прийому до ІКБГІ НАН України.

3.4. Правила прийому затверджуються вченою радою ІКБГІ НАН України щороку і визначають порядок прийому заяв та документів на вступ до аспірантури та докторантури, конкурсного відбору, зарахування на навчання для здобуття освітніх ступенів доктора філософії та доктора наук.

3.5. Приймальна комісія може відмовити особі в допуску до проходження вступних випробувань до аспірантури виключно у зв'язку з неподанням в установлений строк документів, визначених правилами прийому.

3.6. Вступні випробування до аспірантури ІКБГІ НАН України складаються з:

- вступного іспиту із спеціальності 091 Біологія (в обсязі програми рівня вищої освіти магістра);

- вступного іспиту з іноземної мови. Вступник, який підтвердив свій рівень знання, зокрема англійської мови, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, звільняється від складення вступного іспиту з іноземної мови. Під час визначення результатів конкурсу зазначені сертифікати прирівнюються до результатів вступного випробування з іноземної мови з найвищим балом;

- інших форм вступних випробувань (іспити, співбесіди, презентації дослідницьких пропозицій чи досягнень).

Вага бала з кожного вступного випробування під час підрахування результатів конкурсу визначається в правилах прийому до ІКБГІ НАН України.

Відповідно до правил прийому до ІКБГІ НАН України особам, які вступають до аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності), ніж та, яка зазначена в їх дипломі магістра (спеціаліста), можуть бути призначені додаткові вступні випробування.

Результати вступних випробувань до аспірантури дійсні для вступу до аспірантури ІКБГІ НАН України протягом одного календарного року.

3.7. Вступний іспит до аспірантури за спеціальністю 091 Біологія проводиться екзаменаційною комісією, склад якої визначається наказом директора ІКБГІ НАН України. До складу екзаменаційної комісії входять наукові співробітники ІКБГІ НАН, а також можуть бути призначені представники інших вищих навчальних закладів (наукових установ), з якими укладено договори про ведення спільної наукової діяльності та/або про спільне керівництво дослідженнями аспірантів, та/або про спільне виконання освітньо-наукової програми або з якими здійснюється підготовка докторів філософії за спільною освітньо-науковою програмою, узгодженою між вищим навчальним закладом і науковою установою.

3.8. За результатами проведення вступних іспитів до аспірантури приймальна комісія приймає рішення щодо кожного вступника за процедурою, визначеною правилами прийому ІКБГІ НАН України. Рішення приймальної комісії про зарахування до аспірантури затверджується наказом директора ІКБГІ НАН України, який оприлюднюється в установленому порядку.

4. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в аспірантурі

4.1. Аспіранту одночасно з його зарахуванням відповідним наказом директора ІКБГІ НАН України призначається науковий керівник з числа

наукових або науково-педагогічних працівників з науковим ступенем, який здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень аспіранта, контролює виконання індивідуального плану аспіранта і відповідає перед вченою радою ІКБГІ НАН України за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника.

4.2. Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування) не більше п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

Науковий керівник, який має ступінь кандидата наук (доктора філософії), може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

4.3. На здійснення наукового керівництва роботою одного аспіранта науковому керівникові відводиться щороку 50 академічних годин навчального навантаження. Вчена рада ІКБГІ НАН України з урахуванням потреб аспіранта та ефективності роботи наукового керівника з підготовки докторів філософії може відвести більшу кількість годин навчального навантаження керівникові з їх оплатою за рахунок коштів спеціального фонду ІКБГІ НАН України.

Рішенням вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

4.4. Освітньо-наукова програма та навчальний план аспірантури ІКБГІ НАН України є основою для формування аспірантом індивідуального навчального плану та індивідуального плану наукової роботи, які погоджуються з науковим керівником та затверджуються вченою радою ІКБГІ НАН України протягом двох місяців з дня зарахування до аспірантури. Аспірант має право змінювати свій індивідуальний навчальний план за погодженням із своїм науковим керівником у порядку, який затверджується вченою радою.

4.5. Індивідуальний навчальний план аспіранта містить перелік нормативних та вибіркових дисциплін (не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС) відповідно до робочого навчального плану, а також основні завдання наукової частини освітньо-наукової програми. Засвоєння аспірантами навчальних дисциплін може відбуватися на базі ІКБГІ НАН України, до якого зарахований аспірант, а також в рамках реалізації права на академічну мобільність - на базі інших вищих навчальних закладів (наукових установ).

4.6. Усі аспіранти незалежно від форми навчання зобов'язані відвідувати аудиторні заняття і проходити всі форми поточного та підсумкового контролю, передбачені індивідуальним навчальним планом аспіранта та освітньо-науковою програмою аспірантури ІКБГІ НАН України.

4.7. Аспіранти щорічно звітують про виконання індивідуального плану на засіданнях наукових відділів, на базі яких виконується дисертаційна робота, та на засіданнях вченої ради ІКБГІ НАН України.

4.8. Протягом навчання в аспірантурі аспірант зобов'язаний виконати всі вимоги освітньо-наукової програми, зокрема здобути теоретичні знання, уміння, навички та інші компетентності, достатні для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіти методологією наукової та педагогічної діяльності, а також провести власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та/або практичне значення, та захистити дисертацію.

4.9. Вчена рада ІКБГІ НАН України має право прийняти рішення про визнання набутих аспірантом в інших вищих навчальних закладах (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох навчальних дисциплін (зарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури.

4.10. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає проведення власного наукового дослідження та оформлення його результатів у вигляді дисертації.

4.11. Прилюдний захист результатів науково-дослідницької роботи, які представлені у вигляді дисертації, здійснюється на засіданні постійно діючої або спеціалізованої вченої ради, утвореною для проведення разового захисту.

Стан готовності дисертації аспіранта до захисту визначається науковим керівником.

Обов'язковою умовою допуску до захисту є успішне виконання аспірантом його індивідуального навчального плану, в тому числі складання підсумкового іспиту за спеціальністю 091 Біологія.

Підсумкову атестацію у вигляді прилюдного захисту дисертації здійснює постійно діюча або разова спеціалізована вчена рада, акредитована відповідно до ст. 6.3 Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р.

4.12. Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали освітньо-наукову програму підготовки докторів філософії в ІКБГІ НАН України за спеціальністю 091 Біологія, завершується присудженням наукового ступеня «доктор філософії» в галузі біології за спеціальністю 091 «Біологія» з врученням диплому доктора філософії та додатку, що є невід'ємною частиною диплому. У дипломі та додатку наводиться інформація про набутий освітній рівень та кваліфікацію відповідно до чинного законодавства України.

5. Організація освітнього процесу

5.1. За організацію освітнього процесу в ІКБГІ НАН України та виконання робочих навчальних планів відповідають проектна група, вчений секретар ІКБГІ НАН України, гарант освітньо-наукової програми та вчена рада ІКБГІ НАН України; за підготовку та виконання навчально-методичних комплексів дисциплін – викладачі освітньої програми; за виконання

індивідуальних навчальних планів – здобувачі вищої освіти та їхні наукові керівники.

5.2. Освітній процес в ІКБГІ НАН України здійснюється за освітньою програмою та навчальним планом, що затверджуються вченою радою.

Процедура розроблення освітньої програми здійснюється проектною групою із залученням наукових працівників ІКБГІ НАН України. З обґрунтованими пропозиціями про доповнення ОП новими навчальними курсами має право звернутися до гаранта освітньої програми та проектною групи будь-який науковий співробітник ІКБГІ НАН України. Пропозиції розглядаються на засіданні проектною групою та виносяться для затвердження на розгляд вченої ради.

Моніторинг стану виконання ОП здійснюється проектною групою та вченою радою. Підставами для перегляду ОП можуть бути ініціатива гаранта ОП, викладачів, здобувачів освіти; результати оцінювання якості підготовки аспірантів; об'єктивні зміни кадрового характеру або інших умов реалізації програми. Зміни до освітньої програми вносяться у випадках, коли це є необхідним або доцільним, наприклад, при зміні викладацького складу, введенні до складу освітньої програми нових навчальних курсів тощо.

5.3. Освітня програма – це система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного рівня вищої освіти.

5.4. Освітня програма аспірантури ІКБГІ НАН України включає наступні складові, що передбачають набуття аспірантом таких компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій:

- здобуття глибоких знань із спеціальності 091 Біологія; розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань за обраною спеціальністю, оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку; набуття універсальних навичок дослідника, зокрема усної та письмової презентації результатів власного наукового дослідження, застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності, організації та проведення навчальних занять, управління науковими проектами та/або складення пропозицій щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності, тощо (46 кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС);

- оволодіння загальнонауковими (філософськими) компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору (6 кредитів ЄКТС);

- здобуття мовних компетентностей, достатніх для представлення та обговорення результатів своєї наукової роботи іноземною мовою (англійською

або іншою відповідно до специфіки спеціальності) в усній та письмовій формі, а також для повного розуміння іншомовних наукових текстів з відповідної спеціальності (8 кредитів ЄКТС).

5.5. Аспірант, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови, зокрема англійської, дійсним сертифікатом тестів TOEFL, або International English Language Testing System, або сертифікатом Cambridge English Language Assessment, на рівні C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право: на зарахування відповідних кредитів, передбачених освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі; на використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

5.6. Навчальний план – це нормативний документ, що визначає зміст і організацію освітнього процесу за конкретною спеціальністю на основі відповідної освітньо-наукової програми; містить інформацію про перелік та обсяг навчальних дисциплін, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Навчальний план складається з нормативної та вибіркової частин на основі освітньої програми.

Робочий навчальний план складається для кожного курсу (року навчання) на основі навчального плану спеціальності та за результатами вибору аспірантами дисциплін з вибіркової складової на поточний навчальний рік, і визначає конкретні форми та обсяг проведення навчальних занять, форми і засоби контролю та атестації. На основі робочого навчального плану щорічно складаються розклади занять для аспірантів першого, другого та третього років навчання в аспірантурі.

5.7. Програми навчальних курсів розробляються викладачами, розглядаються на засіданнях наукових відділів, затверджуються та вносяться до освітньої програми рішенням вченої ради ІКБГІ НАН України.

5.8. Освітній процес у ІКБГІ НАН України здійснюється за такими основними формами: навчальні заняття (лекція, семінарське, практичне, лабораторне, індивідуальне заняття, консультація); виконання індивідуальних завдань; самостійна робота аспіранта; контрольні заходи тощо. Навчальні заняття відбуваються під керівництвом або за участю викладача згідно з затвердженим розкладом занять.

5.9. Лекція - основна форма проведення навчальних занять для викладення та засвоєння аспірантами теоретичного матеріалу. Семінарське заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких аспіранти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Лекції та семінарські заняття проводяться у відповідно обладнаних аудиторіях або навчальних кабінетах.

5.10. Практичне заняття - форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд аспірантами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування

шляхом індивідуального виконання сформульованих завдань. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання.

5.11. Лабораторне заняття - форма навчального заняття, при якому аспірант під керівництвом викладача набуває практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням, обладнанням, вимірювальною апаратурою, тощо, методиками експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. Лабораторні заняття проводяться в наукових лабораторіях ІКБГІ НАН України.

5.12. Індивідуальне навчальне заняття проводиться з аспірантами з особливими освітніми потребами. Такі заняття організуються за окремим графіком з урахуванням індивідуального навчального плану аспіранта.

5.13. Консультація - додаткова допомога викладача, при якій аспіранти отримують відповіді на конкретні запитання, пояснення окремих положень, методичні поради. Консультації можуть проводитись протягом як всього строку вивчення навчальної дисципліни, так і всього терміну навчання в аспірантурі.

5.14. Отримані аспірантом рейтингові оцінки з окремих семінарських, практичних, лабораторних навчальних занять тощо враховуються при визначенні його загального навчального рейтингу згідно з робочою програмою навчальної дисципліни.

5.15. Самостійна робота – основна форма оволодіння аспірантом навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Відведений на самостійну роботу аспіранта час визначається робочою навчальною програмою кожної дисципліни. Загальний обсяг самостійної роботи для кожної з дисциплін не має перевищувати 75% часу, відведеного для відповідної дисципліни. Зміст самостійної роботи визначається робочою навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача. На самостійне вивчення можуть виноситися окремі теми і розділи навчальної дисципліни. Самостійна робота забезпечується підручниками, навчальними і методичними посібниками, конспектами лекцій, списком наукової літератури тощо. Методичні матеріали для самостійної роботи включають запитання самоконтролю знань аспірантів.

5.16. Практична підготовка аспірантів як ефективних викладачів вищої школи – обов'язковий компонент освітньої програми ІКБГІ НАН України, має на меті набуття відповідних професійних вмінь і навичок і регулюється Положенням про навчально-педагогічну практику аспірантів ІКБГІ НАН України.

5.17. Контроль якості навчання за освітньою програмою здійснюється за кожною навчальною дисципліною при проведенні іспиту або диференційованого заліку.

Аспіранти, які одержали незадовільні оцінки, мають право ліквідувати заборгованість. Допускається не більше двох спроб повторного складання заліку, спочатку екзаменатору-викладачу навчального курсу. У випадку повторного негативного результату складання аспірантом заліку за конкретною

навчальною дисципліною наказом директора може бути створена комісія фахівців з цієї дисципліни, яка проводить остаточний контроль засвоєння знань. Оцінка комісії є остаточною. В разі незадовільної оцінки здобувач відраховується з аспірантури за невиконання індивідуального навчального плану.

У випадку непогодження з оцінкою аспірант має право подати апеляцію, яка подається особисто директору після оприлюднення оцінок не пізніше, ніж в день проведення контрольного заходу, з обов'язковим повідомленням наукового керівника. Остаточну оцінку аспіранту в такому випадку ставить комісія фахівців з дисципліни, створена наказом директора.

5.18. Щороку аспіранти звітують про виконання індивідуального плану, зокрема, його освітнього компоненту, на засіданнях наукових відділів та вченої ради ІКБГІ НАН України. За результатами звітних доповідей аспірантів вчена рада приймає рішення про атестацію аспіранта та його переведення на наступний рік навчання або про неатестацію в зв'язку з невиконанням навчального плану та відрахування з аспірантури.

6. Відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення аспірантів.

6.1. Здобувач вищої освіти має право на перерву у навчанні у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньо-наукової програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами тощо). Таким особам надається академічна відпустка (відрахування з аспірантури з правом відновлення) в порядку, установленому чинним законодавством.

6.2. Підставами для відрахування здобувача вищої освіти є:

- завершення навчання за відповідною освітньо-науковою програмою;
- власне бажання;
- переведення до іншого навчального закладу;
- невиконання індивідуального навчального плану; випадки коли здобувач не приступив до занять після закінчення відпустки (академічної відпустки) або своєчасно не подав документи для її продовження;
- порушення умов договору, укладеного між ІКБГІ НАН України та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання;
- інші випадки, передбачені законодавством.

6.3. Особа, відрахована з аспірантури до завершення навчання, отримує академічну довідку, що містить інформацію про результати навчання, назви прослуханих навчальних дисциплін, отримані оцінки і здобуту кількість кредитів ЄКТС.

7. Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою

7.1. Особи, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи, мають право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в ІКБГІ НАН України без переривання трудової діяльності або під час перебування у творчій відпустці.

Такі особи прикріплюються строком до п'яти років ІКБГІ НАН України, що має ліцензію на провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти за відповідною спеціальністю.

Здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою передбачає повне та успішне виконання відповідної освітньо-наукової програми та навчального плану аспірантури ІКБГІ НАН України згідно із затвердженими в установленому порядку індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи прикріпленої особи та публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Правила та процедури прикріплення до ІКБГІ НАН України визначаються вченою радою ІКБГІ НАН України.

7.2. Навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти осіб, які прикріплені до ІКБГІ НАН України для реалізації свого права на здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою, а також їх наукове керівництво здійснюється за кошти ІКБГІ НАН України.

Особи, прикріплені до ІКБГІ НАН України з метою здобуття вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою (ад'юнктурою), мають всі права і обов'язки, визначені у пунктах 14-17 цього Порядку.

7.3. У разі звільнення з роботи особа втрачає право здобувати вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в ІКБГІ НАН України та має право:

- продовжити свою підготовку для здобуття ступеня доктора філософії поза аспірантурою у вищому навчальному закладі (науковій установі), до якого особа зарахована на посаду науково-педагогічного чи наукового працівника (за умови прийняття відповідного рішення таким вищим навчальним закладом (науковою установою));
- вступити до аспірантури для здобуття відповідного ступеня заочною (денною, вечірньою) або заочною (дистанційною) формою навчання і зарахування їй відповідних кредитів ЄКТС, здобутих поза аспірантурою.

8. Підготовка здобувачів ступеня доктора наук у докторантурі

8.1. З метою завершення роботи над науковими дослідженнями та оформлення їх результатів та/або для підготовки публікацій до захисту для здобуття ступеня доктора наук особа має право вступити до докторантури ІКБГІ НАН України.

Протягом строку перебування в докторантурі докторант зобов'язаний захистити результати своїх наукових досягнень у вигляді дисертації, або опублікованої монографії, або наукової доповіді за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН, у спеціалізованій вченій раді.

Здобувач ступеня доктора наук у дисертації (монографії, сукупності наукових робіт) повинен представити узагальнення самостійних досліджень стосовно актуальної наукової проблеми (групи проблем) у межах однієї або кількох галузей знань, результати яких забезпечують розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення, є достовірними та пройшли широку апробацію.

Перебування в докторантурі не є обов'язковою умовою для подання наукових досягнень до спеціалізованої вченої ради та подальшого їх публічного захисту для здобуття ступеня доктора наук.

8.2. Докторантура відкривається за рішенням вченої ради ІКБГІ НАН України, що затверджується наказом директора ІКБГІ НАН України, за умов наявності трьох штатних працівників - докторів наук з відповідної або суміжної спеціальності. Наявність підстав для відкриття докторантури перевіряється державним замовником під час проведення конкурсу на розміщення державного замовлення.

8.3. Прийом до докторантури або надання творчої відпустки здійснюється з урахуванням наукових, науково-технічних досягнень за обраною спеціальністю відповідно до встановлених вимог.

До докторантури приймаються особи, які мають ступінь доктора філософії, наукові здобутки та опубліковані праці з обраної спеціальності (зокрема публікації в міжнародних реферованих журналах, індексованих в наукометричних базах, згідно з вимогами до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені) і які мають наукові результати, що потребують завершення або оформлення у вигляді дисертації, монографії чи наукової доповіді за сукупністю статей.

8.4. Для вступу до докторантури вступник не менше ніж за два місяці до вступу подає науковому відділу ІКБГІ НАН України розгорнуту пропозицію, в якій міститься план дослідницької роботи та/або інформація про обсяг наукової роботи, необхідної для підготовки результатів проведених досліджень до захисту. Протягом місяця з дня надходження документів науковий відділ заслуховує наукову доповідь і шляхом голосування визначає можливість зарахування до докторантури та подає висновки на розгляд вченої ради ІКБГІ НАН України.

Перелік та строк подання документів, необхідних для вступу до докторантури, визначається в правилах прийому до ІКБГІ НАН України.

Перелік повинен включати, зокрема:

- письмову характеристику наукової діяльності вступника, складену доктором наук, який є штатним науково-педагогічним або науковим

- працівником ІКБГІ НАН України, із згодою бути науковим консультантом в разі його вступу до докторантури;
- копію диплома доктора філософії або кандидата наук.

Особа, яка подає для вступу до докторантури диплом, що виданий іноземним вищим навчальним закладом, допускається до вступу нарівні з іншими вступниками. У разі позитивного рішення вченої ради ІКБГІ НАН України щодо зарахування такого вступника в докторантуру вчена рада ІКБГІ НАН України одночасно приймає рішення про визнання його диплома. У разі відмови вчена рада ІКБГІ НАН України надає вступнику обґрунтоване пояснення причин такої відмови.

8.5. Вчена рада ІКБГІ НАН України в місячний строк розглядає висновки наукового відділу щодо вступника і приймає рішення про його зарахування до докторантури та відповідно до наданої характеристики наукової діяльності вступника призначає докторанту наукового консультанта з числа штатних науково-педагогічних або наукових працівників ІКБГІ НАН України із ступенем доктора наук з відповідної спеціальності. Рішення вченої ради затверджується і оформляється наказом директора ІКБГІ НАН України.

На здійснення наукового консультування відводиться щороку 50 академічних годин навантаження на одного докторанта. Науковий консультант може здійснювати підготовку лише одного докторанта.

8.6. Державне замовлення на підготовку здобувача вищої освіти ступеня доктора наук в докторантурі за спеціальностями розподіляється на конкурсній основі між вищими навчальними закладами та науковими установами, у яких діють спеціалізовані вчені ради з відповідних спеціальностей. Інформація про розподіл державного замовлення оприлюднюється на офіційному веб-сайті МОН та веб-сайтах вищих навчальних закладів (наукових установ), що отримали державне замовлення на підготовку здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук.

Атестація докторанта здійснюється постійно діючою спеціалізованою вченою радою з відповідної спеціальності, яка функціонує в ІКБГІ НАН України. Якщо в ІКБГІ НАН України не функціонує спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності, атестацію докторанта може здійснювати постійно діюча спеціалізована вчена рада з відповідної спеціальності іншого вищого навчального закладу (наукової установи) за клопотанням ІКБГІ НАН України, що здійснював підготовку здобувача вищої освіти ступеня доктора наук, або за заявою докторанта.

9. Академічна мобільність аспірантів та докторантів

9.1. Академічна мобільність – це можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами. Право на академічну мобільність реалізується згідно з чинним законодавством України, зокрема Постановою КМУ від 12 серпня 2015 р. №579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну

мобільність», а також «Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України».

9.2. Внутрішня академічна мобільність реалізується правом аспірантів та докторантів ІКБГІ НАН України на навчання за освітніми програмами та/або проходження наукових стажувань в інших закладах вищої освіти та наукових установах України протягом визначеного періоду. Реалізація зовнішньої академічної мобільності забезпечується правом аспірантів та докторантів ІКБГІ НАН України на навчання, зокрема проходження стажування, у дослідницьких установах за кордоном протягом певного періоду; проведення наукових досліджень та їх апробацію за кордоном (участь у міжнародних конференціях, семінарах, наукових школах, тощо).

10. Внутрішнє забезпечення якості вищої освіти.

10.1. В основу системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ІКБГІ НАН України закладено врахування особливостей підготовки високопрофесійних та конкурентоспроможних фахівців за спеціальністю 091 Біологія в галузі біотехнології рослин, клітинної біології, радіобіології. Система якості являє собою сукупність змісту, форм, методів і засобів навчання, оцінювання якості професійної підготовки аспірантів.

10.2. Основними принципами системи якості виступають: відкритість і прозорість процесу надання освітніх послуг; сучасність змісту, форм і методів навчання аспірантів; гнучкість і варіативність у реалізації науково-освітньої програми; об'єктивність оцінювання; практична спрямованість освітнього процесу, його відповідність потребам наявного ринку праці.

10.3. Внутрішня система забезпечення якості освіти реалізується через постійне удосконалення освітньої програми і навчальних планів; оновлення навчально-методичного забезпечення; внесення необхідних змін до змісту підготовки фахівців; підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу; забезпечення публічності інформації про освітні програми та кваліфікації; дотримання працівниками ІКБГІ НАН України та здобувачами вищої освіти принципів академічної доброчесності та Етичного кодексу вченого, тощо.

11. Академічні свободи, права та обов'язки науково-педагогічних та наукових працівників

11.1. Учасники освітнього процесу, науково-педагогічні та наукові працівники ІКБГІ НАН України мають право брати участь в управлінні Інститутом, зокрема обирати та бути обраним членом конференції трудового колективу, вченої ради Інституту; право на академічну мобільність для провадження професійної діяльності; захист професійної честі та гідності; вибір методів і засобів навчання аспірантів, що забезпечують високу якість освітнього процесу; забезпечення створення гідних умов праці, підвищення свого професійного рівня; захист права інтелектуальної власності та інші права,

передбачені чинним законодавством, Статутом та нормативними актами ІКБГІ НАН України.

11.2. В межах своєї компетенції ІКБГІ НАН України гарантує дотримання і реалізацію таких академічних свобод:

- наукова творчість є фундаментальним правом кожного працівника;
- будь-яке наукове дослідження вільне від прихованого чи відкритого репресивного впливу бюрократичних, політичних, релігійних та фінансових директив, зокрема від адміністрації Інституту;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі теми дослідження, методів дослідження; власних міркувань і наявності різних думок щодо одержаних наукових результатів; у виборі місця здійснення наукової діяльності, яке обирається ним, виходячи із доцільності для дослідження;
- наукові та науково-педагогічні працівники вільні у виборі способів та засобів представлення результатів дослідження, мають право і рівний доступ до засобів та джерел інформації.

11.3. Науково-педагогічні та наукові працівники ІКБГІ НАН України зобов'язані забезпечувати підготовку аспірантів та викладання навчальних дисциплін на високому науково-теоретичному і методичному рівні; дотримуватися норм педагогічної етики і моралі, поважати гідність осіб, які навчаються в Інституті; розвивати наукову самостійність у здобувачів, які навчаються в Інституті; сприяти формуванню у здобувачів критичного мислення, ініціативності, навичок самоосвіти та самопізнання, дотримуватися при здійсненні освітнього процесу та наукової діяльності академічної доброчесності та забезпечувати її дотримання здобувачами вищої освіти.

11.4. Дотримання принципів академічної доброчесності науковими, науково-педагогічними працівниками ІКБГІ НАН України та здобувачами вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук регламентується «Положенням про кодекс академічної доброчесності Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАН України» та передбачає дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про методики і результати своїх досліджень, а також власну педагогічну та науково-педагогічну діяльність; обов'язкове посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, відомостей, публікацій; контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами вищої освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання аспірантів, тощо.